

Βαλαωρίτης-Ρήγας

Κηφισιά, 4 Μαρτίου 2009

Αγαπητέ Αστέριε Αργυρίου,

Με χαρά έλαβα βιβλίο σου «*Η Μεγάλη Ιδέα στο έργο του Αριστοτέλη Βαλαωρίτη*», εκδόσεις Εταιρείας Ηπειρωτικών Σπουδών, Ιωάννινα 2008, που τιμητικά μου το έστειλες. Το διεξήλθα μελετώντας το και σημειώνοντας ιδιαίτερα τα σχετικά με τον Ρήγα Βελεστινλή και χάρηκα που και ο Βαλαωρίτης τον μνημονεύει. Διαπιστώνεται ότι ο Ρήγας όλους σχεδόν τους ποιητές τους έχει αγγίξει στην πνευματική τους δημιουργία.

Συγκεντρώνω, Αστέριε, ό,τι βιβλίο εμπεριέχει κάτι για τον Ρήγα και τώρα εκτός από τη μελέτη σου θα ψάξω να βρώ και τα *Άπαντα* του Βαλαωρίτη. Ας με έχεις υπ' όψιν σου όταν συναντάς στις μελέτες σου βιβλίο που μνημονεύει τον Ρήγα.

Με την ευκαιρία της επιστολής θα ήθελα να σημειώσω σχετικά με το όραμα του Ρήγα, που γράφεις στη σελ. 56. Η «*συννομοσπονδία*» προϋποθέτει ήδη υπάρχοντα ανεξάρτητα κράτη. Όμως στο χώρο της Βαλκανικής, όπου ήταν η εξουσία του Σουλτάνου, δεν υπήρχαν κρατικές οντότητες, υπήρχαν μόνο λαοί. Ο Ρήγας στο επαναστατικό του σχέδιο ήθελε να γκρεμίσει την απολυταρχική εξουσία του Σουλτάνου και να δημιουργήσει την δημοκρατική αντιπροσωπευτική του πολιτεία, χωρίς διάκριση φυλής, θρησκείας και γλώσσας, γι' αυτό εξάλλου και την ονομάζει «*Νέα Πολιτική Διοίκησης*», σε αντίθεση με την παλιά δεσποτική διοίκηση του Σουλτάνου.

Όσον αφορά τώρα την άποψη ότι ο Ρήγας στο κράτος του «*παραχωρούσε πρωτεύουσα θέση στους Έλληνες*» νομίζω ότι θα πρέπει να εξετασθεί αν πράγματι στοιχειοθετείται κάτι τέτοιο από τα κείμενα του Ρήγα. Το κράτος του ο Ρήγας το ονομάζει «*Ελληνική Δημοκρατία*», όχι με την σημασία της σημερινής κρατικής οντότητας, αλλά με το ιδανικό που προέρχονταν από την αρχαία Ελλάδα, μοναδικό γεγονός στην παγκόσμια ιστορία του πολιτισμού. Οι Έλληνες εξάλλου θα αποτελούσαν πληθυσμιακά μειοψηφία στο χώρο του κράτους του, που ήθελε να δημιουργήσει, και επί πλέον στη εφαρμοζόμενη αντιπροσωπευτική δημοκρατία με εκλογές θα ήταν δύσκολο να ψηφίζονταν μόνον οι Έλληνες, ώστε να έχουν την πλειοψηφία στον τρόπο διοίκησης και εξουσίας του κράτους του.

Το γεγονός ότι ο Ρήγας ήθελε στο κράτος του ως επίσημη γλώσσα την ελληνική, δεν σημαίνει ότι έθετε τους Έλληνες σε πρωτεύουσα θέση. Το έκανε καθαρά από πρακτική σκοπιά, διότι η ελληνική γλώσσα ήταν η πλέον διαδεδομένη ως γλώσσα του εμπορίου και της επικοινωνίας και «*ως πλέον ευκατάληπτον και εύκολον να σπουδασθή*», όπως εξάλλου ο ίδιος γράφει άρθρο 53 του Συντάγματός του. Δεν θα ήταν δυνατόν να έθετε ως επίσημη γλώσσα του κράτους του την μέχρι τότε τουρκική ή την γαλλική της διπλωματίας. Αντ' αυτών έβαλε την ελληνική.

Θα ήθελα, Αστέριε, να σταθώ ακόμη και σε ένα άλλο σημείο που θίγεις στην ίδια σελίδα, ότι τάχα ο Ρήγας, όπως και ο Κοραής, ήλπιζε στη βοήθεια των ξένων δυνάμεων και ιδιαίτερα της Γαλλικής Επανάστασης ή του Ναπολέοντα για να κερδίσουν οι Έλληνες την ανεξαρτησία τους. Θα πρέπει όμως να επισημανθεί ότι ο Ρήγας Βελεστινλής δεν απευθύνει έκκληση για βοήθεια στις ξένες δυνάμεις της Ανατολής και Δύσης, ούτε στον Θούριό του ούτε στην Επαναστατική του Προκήρυξη

ούτε σε άλλο του έργου. Δεν έγραψε ούτε ένα στίχο ούτε μία φράση υπέρ του Ναπολέοντα Βοναπάρτη, όπως έκαναν τόσοι άλλοι λόγιοι της εποχής του, όπως για παράδειγμα ο Κοραΐς, ο οποίος μιλούσε για ένα έθνος Γκραικογάλλων. Ακόμη ο Ρήγας ούτε και για την Γαλλική Επανάσταση δεν έγραψε κάτι σχετικό!

Την επανάστασή του ο Ρήγας την στήριζε στις ντόπιες γηγενείς δυνάμεις, γεγονός που εφήρμοσαν οι Έλληνες στο ξεκίνημα της Επανάστασης του 1821, όπως χαρακτηριστικά σημειώνει και ο στρατηγός Μακρυγιάννης στον υπ' αρ. 2 πίνακα του Παναγιώτη Ζωγράφου 'Ύψις της Κωνσταντινουπόλεως': *«Μετά πολλούς αιώνας Ρήγας ο Βελεστινλής σπύρει τον σπόρον της ελευθερίας εις τους Έλληνας και τους ενθαρρύνει οδηγών αυτούς τον τρόπον της απελευθέρωσης των. Οι Έλληνες ενθουσιασθέντες και ενθαρρυνθέντες από τους λόγους του Ρήγα έλαβον τα όπλα υπέρ της ελευθερίας».*

Σου στέλνω, Αστέριε, ΤΑ ΕΠΑΝΑΣΤΑΤΙΚΑ, έκδοση της Επιστημονικής Εταιρείας Μελέτης Φερών-Βελεστίνου-Ρήγα με εισαγωγικό κείμενό μου καθώς και ένα ψηφιακό δίσκο με τα ΑΠΑΝΤΑ του Ρήγα, που για πρώτη φορά έχουν εκδοθεί μετά από διακόσια και πλέον χρόνια ολοκληρωμένα και με ευρητήρια.

Θα πρέπει πάντως κάποια στιγμή να διορθωθούν τα θιγέστα σημεία, αν υπάρξει, και το εύχομαι αυτό, δεύτερη έκδοση του εξαιρετικού σου βιβλίου, το οποίο μου έδωσε την ευκαιρία, και σε ευχαριστώ γι' αυτό, να μελετήσω τις ιδέες του Αριστοτέλη Βαλαωρίτη σχετικά με την Μεγάλη Ιδέα.

Αν θα είχες κάποιες αντιρρήσεις στα γραφόμενά μου καλό θα είναι να ανταλλάξουμε μερικές σκέψεις πάνω σε αυτά τα σημαντικά θέματα περί Ρήγα Βελεστινλή.

Με Ρηγική αγάπη

Δημήτριος Καραμπερόπουλος